

'NEW CATHOLIC ENCYCLOPAEDIA' O HRVATIMA

Juraj KOLARIĆ

Pokušati iznijeti sve ono što inozemne publikacije pišu o hrvatskom narodu, njegovoj povijesti i povijesti katoličke Crkve u Hrvata značilo bi objelodaniti čitave sveske knjiga. Ali, neznatno manje djelo moglo bi se sastaviti i od netočnosti koje pojedini autori iznose o povijesti Hrvata. Činjenice i podaci koji se iznose iznenađuju i začuđuju. Pojedini autori kao da se natječu u neznanju. Iznose se ne samo netočne, već i najapsurdnije tvrdnje, pa se stječe dojam da neki autori ne samo da ne žele točno informirati svoje čitatelje, već njihovo pisanje graniči sa zlonamjernošću. Postoje i rijetki objektivniji prikazi naše povijesti, ali i u njima se nalazi pokoje zrnce netočnosti. O tim nedostacima želimo govoriti i s njima upoznati naše čitatelje.

Američka *Nova katolička enciklopedija* (New catholic Encyclopaedia, izd. McGraw-Hill, New York, 1961) pod dva različita naslova donosi članke dvojice autora: M. LACKO, *Yugoslavia*, str. 1083 – 1089; R. LOŽAR, *Yugoslavian art*, str. 1089 – 1100. Svaki članak obuhvaća dva stupca stranice 16,5 x 25,5 cm. Prvi članak želi prikazati političku i vjersku povijest južnoslavenskih naroda, dok se drugi bavi tzv. „jugoslaven-skom” umjetnošću. Ali podimo redom.

1.) *Michael Lacko*, autor članka „Yugoslavia”, isusovac i profesor na Orijentalnom institutu u Rimu, autor je niza članaka i knjiga s područja istočnog bogoslovlja. Njegova specijalnost je pitanje unije u slavenskom prostoru.

Lackov prikaz o Hrvatskoj i Hrvatima u spomenutom članku je stručan, objektivan i dobronamjeran. Autor poznaje naše prilike. Navedena literatura, iako opsegom skromna, nije jednostrana. Željeli bismo više takvih prikaza u inozemnim enciklopedijama i sličnim publikacijama.

Nakon uvoda s osnovnim statističkim podacima o SFRJ autor, slijedeći sadašnju političku podjelu zemlje, zasebno obrađuje vjersku i političku povijest Slovenije, Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Makedonije. Zatim u podnaslovu „Jugoslavija poslije 1918” (str. 1088 – 1089) pokušava ocrtati vjerske prilike u poratnom razdoblju pri čemu je uglavnom uspješan.

Pa ipak, moramo upozoriti na neke propuste i netočnosti iz spomenutog članka. Tako autor na nekoliko mjesta uz Hrvatsku spominje i Dalmaciju kao posebnu državnu i

etničku tvorevinu. Neadekvatan i netočan je također termin „the Croatian Kingdom of Dalmatia” (str. 1085), tim više što na istom mjestu autor nekoliko puta govori o „Pannonian Croatia”. Ispravan bi dakle naziv za južnu Hrvatsku trebao glasiti „Dalmatian Croatia”. Govoreći o hrvatskim krajevima Istri i Zadru koji su nakon drugog svjetskog rata vraćeni Hrvatskoj, autor posve nedopustivo zaključuje da je to bila „aneksija Istre, (...) Zadra i drugih bivših talijanskih posjeda na Jadranu” (str. 1083). Teško je protumačiti kako netko može biti okupator svoje vlastite zemlje.

Govoreći o djelovanju sv. Metodija, apostola Slavena, autor tvrdi da je papa Ivan VIII odobrio „rimsko-slavensku ili glagoljsku liturgiju” i da je „Metodije na svom putu iz Rima vjerojatno prolazio Hrvatskom i utjecao na to da se ta liturgija uvede u Nin” (str. 1085). Iako je ova tvrdnja vrlo simpatična, ipak se teško može dokazati. Isto je tako čudna tvrdnja da su „bogomili bili prognani iz Bugarske, Srbije i Mađarske” te su „moralno pobjeći u Bosnu”.

Začuđuje da autor uopće ne spominje Dubrovnik. Ni jedne jedine riječi o gradu koji svojom slavnom prošlošću i kulturom oduševljava i privlači mnogobrojne poklonike. Još veći propust predstavlja otisnuta karta pod naslovom „Crkvena Jugoslavija 1964” (str. 1084). Na zemljovidu su otisnuti osnovni podaci o biskupijama i biskupskim središtima katolika i pravoslavnih. Ucertane su i republičke granice. Iz karte saznajemo prave nevjerojatnosti. Tako se Istra i Međimurje ne nalaze u Hrvatskoj, već su dio Slovenije. Tko je autor tog zemljovida? Možda će nam članak autora R. Ložara u spomenutoj enciklopediji dati odgovor i na to pitanje.

2.) R. Ložar je najvjerojatnije Slovenac. U bibliografiji uz članak „Jugoslavenska umjetnost” navodi se i djelo R. LOŽAR, *Die slowenische Malerei der Gegenwart* (Munich 1930), iz čega smijemo zaključiti da je i autor enciklopedijskog prikaza Slovenac, a i sam raspored građe potpuno se poklapa s već prije spomenutom kartom. Najvjerojatnije i karta potječe od istog autora.

Članak R. Ložara vrvi od netočnosti, a njegova pristranost upravo je izazovna. Već sam naslov „Yugoslav art” je problematičan, iako se autor na jednom mjestu od njega ograđuje tvrdnjom da se o „jugoslavenskoj umjetnosti u pravom smislu riječi ne može govoriti” tim više što R. Ložar iz tog pojma isključuje Makedonce i Crnogorce, odnosno poistovjećuje ih sa Srbima. Stječe se dojam da autor članka svoje procjene i zaključke izvodi iz političkih prilika predratne Jugoslavije, a ne iz suvremenih izvora.

Sam raspored podnaslova rječito govori o kakvom je autoru riječ i kakva su njegova poimanja o državnoj i etničkoj pripadnosti Istre, Međimurja i Makedonije. Istru autor pripaja Sloveniji, a Makedonija se obrađuje u gradivu sa Srbijom. Tu tzv. „jugoslavensku umjetnost” autor obrađuje u 4 podnaslova: Srbija i Makedonija, Hrvatska i Dalmacija, Bosna i Hercegovina, Slovenija i Istra. Makedonija se uz Zetu, Zahumlje i Rašku obrađuje kao srpska pokrajina (str. 1090). Čudna je autorova tvrdnja o Srbima na Jadranu da su naime „Srbi na Jadranu ranije od onih u Raškoj” primili kršćanstvo. Utjecaj bizantskih misionara se ne spominje. Osim toga, autor Dalmaciju smatra nekakvim posebnim, od Hrvatske odijeljenim, područjem, a nigdje ne spominje Dubrovnik. No vrhunac neobjektivnosti predstavlja pripajanje Istre i Međimurja Sloveniji.

Spomenimo još i to da je uz članak u enciklopediji reproducirano 9 fotografija najvećih umjetnina. Ali sve su to redom reprodukcije iz pravoslavnih manastira. Niti jedna jedina nije uzeta iz katoličke kulturne baštine.